nationale denktank

OP ZOEK NAAR ONDERWIJSHEID

ZES INNOVATIEVE OPLOSSINGEN VOOR HET PRIMAIR EN VOORTGEZET ONDERWIJS

OVERZICHT EINDRAPPORT 2021 DE NATIONALE DENKTANK

Onderwijs-kwaliteit | *Maatschappelijke waardering* | *Kansen-gelijkheid*

Samen met alle deelnemers van de Nationale DenkTank 2021 aan het begin van onze reis.

‘Laat je meenemen op onze reis naar onderwijsheid’

Aanleiding, onderzoeksvraag en oplossingsrichtingen

Het gaat niet goed met het basis- en voortgezet onderwijs. Al twintig jaar nemen de schoolprestaties van Nederlandse kinderen af. Door een continu dalende kwaliteit blijft het Nederlands onderwijs steeds verder achter bij andere landen. Waren we in 2006 nog nummer vier van de OESO-landen, inmiddels zijn we afgezakt naar plaats zestien. In 2021 verliet één op de vier kinderen in Nederland de basisschool laaggeletterd. Bovendien is het onderwijs niet de grote gelijkmaker die het zou moeten zijn. De kwaliteitsverschillen tussen scholen nemen toe, wat kansenongelijkheid veroorzaakt. Die ongelijkheid wordt nog eens vergroot doordat schaduwonderwijs (dure private bijscholing) een miljoenenindustrie is geworden. Ook de coronacrisis draagt verder bij aan ongelijkheid: op het vmbo hebben leerlingen bijna een jaar achterstand opgelopen door schoolsluitingen, terwijl vwo-leerlingen slechts enkele weken achterstand opliepen.

De Nationale DenkTank 2021 wil helpen het tij te keren! Daarom zijn we dit jaar aan de slag gegaan met de volgende hoofdvraag:

Hoe verbeteren we de toegankelijkheid en kwaliteit van het primair en voortgezet onderwijs?

We hebben ons gefocust op vier deelonderwerpen: professionele cultuur binnen scholen, status van het beroep leraar, kennisuitwisseling tussen scholen, en ontwikkelingen in het bredere onderwijssysteem. Hiervoor spraken we met meer dan vierhonderd experts binnen het onderwijs: van leerling tot minister, en van individuele scholen tot OCW. We liepen mee met leraren en besturen, en zijn zelf weer terug naar school gegaan.

Uit onze analyses (www.ndt21.nl/analyse) volgde een lijst met problemen in het onderwijs waar we als Nationale DenkTank een verschil kunnen maken. Hier benoemen we onder andere het lerarentekort, een gebrek aan kennisdeling tussen scholen, kansenongelijkheid en te lage normen van de inspectie. Op basis van deze lijst zijn we tot 6 oplossingen gekomen.

De Nationale DenkTank 2021 wil onderwijs het respect geven dat het verdient, omdat onderwijs de basis is van een vreedzame, welvarende samenleving. Wij streven naar een toekomst waarin Nederland onderwijs van wereldklasse aanbiedt met kansen voor ieder kind.

Visie voor het Nederlandse onderwijs

De Nationale DenkTank 2021 werkt vanuit een visie voor een onderwijssysteem dat kwaliteit en gelijke kansen biedt.

Na ons vier maanden op dit thema te hebben gestort, merkten we dat er in het onderwijs veel mensen zijn met inspirerende visies, maar dat deze visies moeilijk zijn te verwezenlijken door een gebrek aan centraal geformuleerde doelen. Daarom hebben wij als DenkTank een voorbeeld genomen aan de Sustainable Development Goals waarmee de Verenigde Naties ideeën bundelden om krachtiger het doel van een duurzamere wereld te bereiken. Op vergelijkbare wijze stelden wij 7 Onderwijs Ontwikkel Doelen (OOD) op, om te komen tot verbetering van de toegankelijkheid en kwaliteit van het onderwijs in Nederland.

Leerlingen beschikken over de kernvaardigheden om te kunnen participeren in de maatschappij
Wanneer leerlingen het Nederlandse onderwijs-systeem doorlopen hebben, bezitten ze de capaciteiten om eigenaarschap te verkrijgen over hun leven. Ze kunnen goed met de overheid en mensen om hun heen communiceren en volwaardig deelnemen aan de maatschappij.

Iedere school biedt prestigieus onderwijs aan waarbij elke leerling zich optimaal ontplooit
Het onderwijs sluit aan bij de behoeftes van een kind. Extra hulp om een leerling te ondersteunen met individuele uitdagingen is toegankelijk en voor iedereen. Schaduwonderwijs is overbodig.

Er is gelijkwaardige maatschappelijke waardering van alle onderwijsrichtingen
Theoretisch en praktisch onderwijs worden gelijk gewaardeerd. Kennis en kunde gaan hand in hand.

Onderwijsprofessional is een gevierd beroep
Leerkrachten, schoolleiders en andere onderwijsprofessionals worden gewaardeerd, gerespecteerd en hebben aanzien in de maatschappij. Werken in het onderwijs wordt gezien als waardevol. Er is sprake van een gezonde balans tussen vraag en aanbod van onderwijsprofessionals.

Er heerst een cultuur van samenwerking tussen scholen
Het is de norm dat scholen bij elkaar kijken hoe zij uitdagingen aanpakken, en er wordt actief samengewerkt op en tussen scholen. Scholen voelen geen prikkel om te concurreren op aantal leerlingen, maar werken samen aan beter onderwijs in de regio.

Onderwijs verbindt een diverse leerlingpopulatie
Op school ontmoet, werk en speel je samen met leerlingen van verschillende afkomst, met diverse overtuigingen en uit alle milieus, representatief voor jouw regio.

Het Nederlandse onderwijs is innovatief en internationaal toonaangevend
Nederland staat aan de top van de wereld als het gaat om de onderwijskwaliteit. Het onderwijs maakt gebruikt van recente wetenschappelijke ontwikkelingen en technische innovaties. Het is een schoolvoorbeeld van hoe je een onderwijssysteem moet inrichten.

BIJLES
WisselKracht
Pas Op Gelijke Kansen
Opleiding op Maat
ONGELIJKHEID
Het LerarenBeraad
Kansen Te Koop
Kwaliteit In-zicht

6 OPLOSSINGEN

1. Kansen Te Koop

Onze campagne 'Kansen Te Koop - maar alleen voor rijke ouders' richt zich op onderwijsongelijkheid. Met een breed gedragen petitie aan beleidsmakers zullen we oproepen tot structurele verandering en het verschil gaan maken. Doet u ook mee?

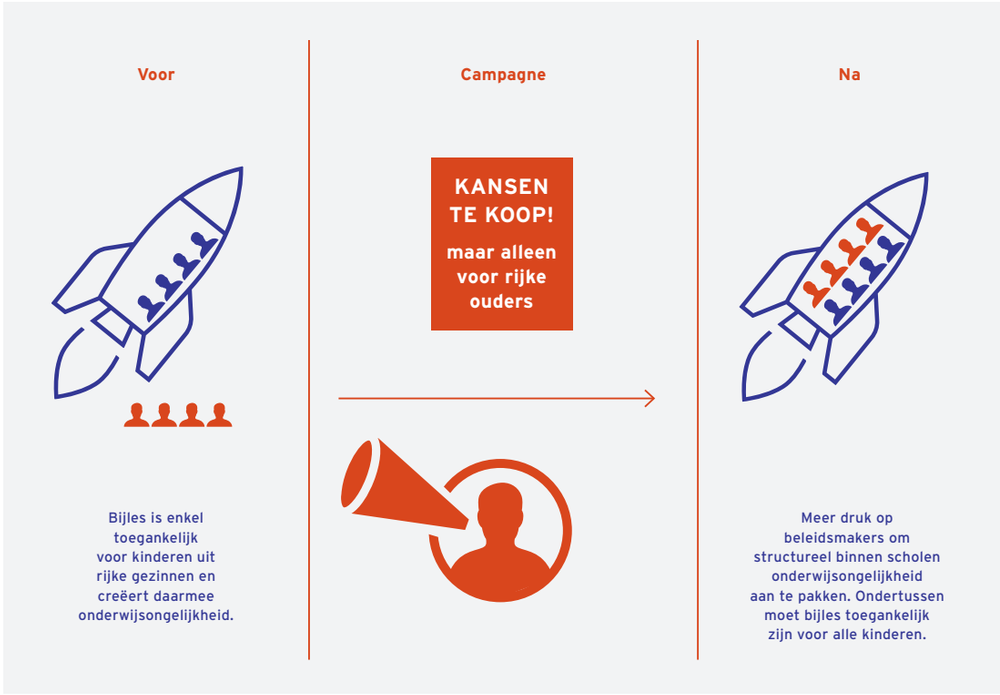

Weinig thema's roepen zó veel emotie op als het onderwijs. Afgelopen maanden hebben wij ons elke dag ingezet voor kwalitatief beter onderwijs voor ieder kind. Waar we niet omheen kunnen is de ongelijke verdeling van kansen in het onderwijs. Het verontwaardigt ons dat het blijkbaar nog steeds uitmaakt waar je wieg staat en dat het onderwijssysteem niet de grote gelijkmaker is die het zou moeten zijn. Daar bovenop komt nog het probleem van schaduwonderwijs. Wat we zien is dat ouders veelal schaduwonderwijs inzetten om de schoolresultaten van hun kinderen te verbeteren, elke ouder wenst immers het beste voor zijn kind. Maar omdat enkel ouders met genoeg financiële middelen extra onderwijs kunnen faciliteren, draagt dit bij aan onderwijs-ongelijkheid. Hoe rijker de ouders, hoe vaker dure private bijles wordt ingeschakeld, aldus directeur Louise Elffers van het Kenniscentrum Ongelijkheid. Geprivilegieerde gezinnen ondervinden zodoende kwalitatief voordeel. Terwijl schaduwonderwijs een grote en groeiende industrie is, zijn wij van mening dat er meer aandacht moet komen voor de schaduwkanten ervan.

Om dit voor het voetlicht te brengen moet er een prikkelende maatschappelijke campagne komen. Een campagne die alarmeert, inspireert en kansen creëert, en de mogelijkheid biedt ons uit te spreken. En 'spreken' is misschien te zacht uitgedrukt, misschien moeten we wel schreeuwen. Het mag schuren, het mag verontwaardigen en het mag mensen boos maken. Een aantal zaken zijn namelijk niet oké!

In onze campagne *Kansen Te Koop* leggen we de vinger op de zere plek: ouders met genoeg geld kunnen hun kind betere kansen bieden in onze huidige maatschappij. Door middel van confronterende posters, flyers, video's en verschillende (sociale) media-kanalen willen wij mensen verontwaardigen. Want zeg nou zelf: het klopt toch niet dat kansen te koop zijn in Nederland?

Wat we willen bereiken met onze campagne? Vooral mensen bewust maken van deze problematiek. Daarnaast willen we, zolang schaduwonderwijs bestaat en blijkbaar nodig is in een onderwijssysteem dat tekort schiet, dat ieder kind er toegang toe heeft. Dit willen we voor elkaar krijgen door zo veel mogelijk mensen een petitie te laten ondertekenen. Deze petitie zal de aanleiding vormen voor beleidsmakers en bestuurders om rond de tafel te gaan en een plan te maken hoe ieder kind kan krijgen waar het recht op heeft: een gelijke kans in het onderwijs. Door de maatschappij te betrekken in onze campagne willen we rijke kansen creëren, niet voor dat ene kind op die ene school, maar voor ieder kind op iedere school.

Gezocht

- Voor onze campagne zijn we op zoek naar bondgenoten, ambassadeurs en gelijkgezinden.
- Ook zijn we op zoek naar journalisten, programmamakers en andere media die onze boodschap willen oppakken en onder de aandacht brengen.

Contactpersonen

Jim Determeijer
j.determeijer@nationale-denktank.nl
Abigail Kerr
a.kerr@nationale-denktank.nl
Manon Peek
m.peek@nationale-denktank.nl

2. Pas Op Gelijke Kansen

Gelijke kansen voor iedereen. Wij willen bijles toegankelijk maken voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen. Dit willen we doen door bijles te koppelen aan de pas die mensen met een laag inkomen in steden kunnen aanvragen. Daarmee krijgen kinderen uit deze gezinnen toegang tot bijles.

Kortingspassen

De bijles sluit aan op bestaande kortingspassen die gezinnen uit lage inkomensgroepen gratis kunnen aanvragen bij de gemeente.

Waarborging kwaliteit

Gemeenten stellen heldere afspraken op met bijlesorganisaties over kwaliteit en financiering.

Bijles toegankelijk

Op deze manier wordt bijles toegankelijk voor alle kinderen die het nodig hebben.

Er is sprake van kansenongelijkheid in het onderwijssysteem. Zo is het lerarentekort het grootst in wijken waar veel mensen wonen met een laag inkomen. Dat geldt ook voor leerachterstanden. Wij zien dat de druk op het regulier onderwijs toeneemt en dat het nog even zal duren voordat het onderwijs zelf in staat is om effectief de achterstanden van alle kinderen weg te werken en de kwaliteit te leveren die nodig is. Bijles kan in de tussentijd een uitweg bieden, maar het zijn vooral kinderen uit betere sociale milieus die hier toegang tot hebben. Stichting Leergeld schat dat er alleen al in Amsterdam 10.000 kinderen zijn die geen toegang hebben tot aanvullend onderwijs. Ook in andere steden, zoals Rotterdam en Den Haag, is dit een groot probleem. Kortom: juist de kinderen die de meeste ondersteuning nodig hebben, ontvangen deze ondersteuning niet.

Met onze oplossing maken we bijles toegankelijk voor leerlingen met de minste financiële draagkracht. Gezinnen met bijvoorbeeld een Stadspas kunnen op die manier de bijles voor hun kinderen regelen. We willen hierbij samenwerken met non-profit organisaties die bijles en huiswerkbegeleiding aanbieden waaraan heldere kwaliteitseisen worden gesteld.

Wij geloven dat onze oplossing effectief is. Ten eerste wordt zo de toegankelijkheid tot en kwaliteit van bijles gegarandeerd. Ten tweede is bijles een van de meest effectieve methodes om leerachterstanden te verkleinen en dus in de huidige omstandigheden het meest passend. School en gemeente informeren de ouders over de mogelijkheden zodat ze weten waar ze terecht kunnen voor bijles. Hierdoor zal de groep kinderen uit lagere sociale milieus meer de kans krijgen het net zo goed te doen op school als kinderen uit draagkrachtiger milieus.

Wij schatten dat in Amsterdam per direct 6.500 extra kinderen die het meeste risico lopen op leerachterstanden, op deze manier laagdrempelig geholpen kunnen worden. In Rotterdam betreft het 12.000 leerlingen die risico lopen op een leerachterstand. Onze oplossing is aanvullend op wat de gemeente middels de bestaande Sociale Basis-stichtingen bereikt. Voor scholen zorgt dit voor minder belasting doordat tijd en middelen worden bespaard. Ouders weten beter gepast aanvullend onderwijs voor hun kinderen te vinden.

Gezocht

- Wethouders en ambtenaren om een eerste pilot te kunnen draaien.
- Scholen die willen samenwerken om kinderen en ouders te bereiken.
- Bijlesbureaus die zich willen aansluiten bij de Stadspas, Rotterdampas en Ooievaarspas.
- Structurele regelingen (vanuit de gemeente) om een duurzame groei te garanderen.

Contactpersonen

Lieke Molenaar
l.molenaar@nationale-denktank.nl
Sohaila Mahmoud
s.mahmoud@nationale-denktank.nl
Tarik Aouragh
t.aouragh@nationale-denktank.nl

3. Opleiding op Maat

Opleiding op Maat helpt academische lerarenopleidingen om jonge academici aan te trekken voor vakken in het voortgezet onderwijs met een lerarentekort. Te beginnen met een pilotgroep van examentrainers. Zo pakken we het lerarentekort aan.

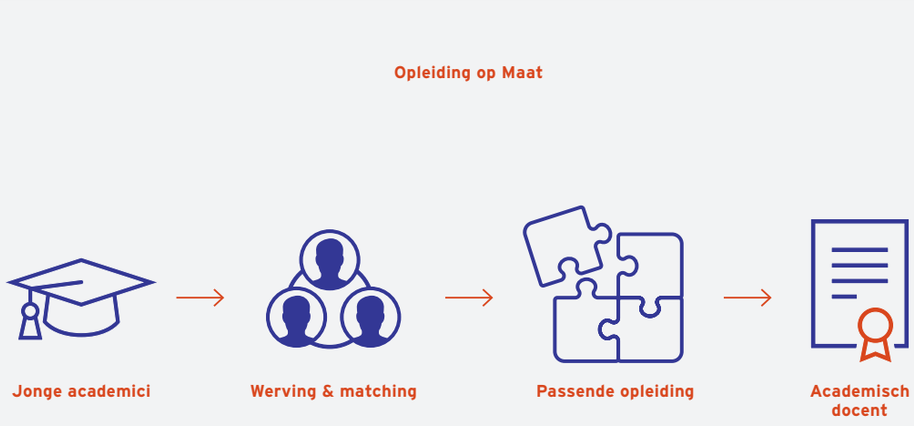

Opleiding op Maat licht jonge academici beter in over de lerarenopleidingen en maakt deze studies inhoudelijk aantrekkelijker. Op deze manier krijgen we meer academisch geschoolde docenten en pakken we het lerarentekort aan.

Het lerarentekort in het voortgezet onderwijs loopt op. Bovendien is er een roep om meer academisch geschoolde leraren. Daarom moeten we in Nederland meer studenten aantrekken voor de academische lerarenopleidingen. Deze lerarenopleidingen bereiken nu nog lang niet alle jonge academici met interesse in het leraarschap. Deze groep zoekt meer persoonlijke ontwikkeling in de opleiding. Een veelbelovende subgroep van jonge academici bestaat uit examentrainers. Examentrainers zijn universitaire studenten die tijdens hun studie als bijbaan havo 5 en vwo 6 leerlingen voorbereiden op hun eindexamens. Deze studenten ontvangen training in didactische methodes en hebben ervaring in klassikaal lesgeven. Analyses van de DenkTank laten zien dat als alle examentrainers na hun studie leraar worden, het lerarentekort tot 2029 is opgelost. Uit onderzoek van de DenkTank blijkt dat nu maar 10% van deze groep leraar wordt, terwijl 60% het leraarschap overweegt. Lerarenopleidingen bereiken deze studenten nu niet in hun communicatie. Bovendien bieden de meeste lerarenopleidingen niet de persoonlijke ontwikkelmogelijkheden waar deze jonge academici naar zoeken.

Opleiding op Maat helpt lerarenopleidingen jonge academici aan te trekken waarbij we ons in de pilot richten op examentrainers en in de toekomst op de bredere groep jonge academici. De oplossing bestaat uit twee onderdelen: ten eerste maken we universitaire lerarenopleidingen inhoudelijk aantrekkelijker door een persoonlijk ontwikkeltraject aan te bieden. Voor examentrainers verbinden we lerarenopleidingen met examentrainings-instituten. Samen kunnen zij verdiepingsmodules uitwerken in de lerarenopleiding die inhoudelijk beter aansluiten op de leservaring van examentrainers. Ten tweede gaan we academische lerarenopleidingen gericht promoten. Voor examentrainers organiseren we periodieke oriëntatiebijeenkomsten. Examentrainers met interesse in het leraarschap krijgen daar een persoonlijk advies over welke lerarenopleiding het best bij hen past. Daarbij leggen we nadruk op *Trainees in Onderwijs*, een uitdagend traject dat goed aansluit bij het profiel van examentrainers. We werken voor de oriëntatiebijeenkomsten samen met universitaire lerarenopleidingen.

Met een goed georganiseerde matching en passende lerarenopleidingen kunnen we meer jonge academici, waaronder examentrainers, motiveren en helpen om leraar te worden. Dit kunnen fulltime leraren worden, maar ook hybride leraren die in zowel het onderwijs als een andere sector doorgroeien. Deze nieuwe instroom van leraren verkleint het lerarentekort en vergroot het aandeel universitaire leraren in het voortgezet onderwijs.

Gezocht

- Examentrainers die interesse hebben in een lerarenopleiding die is afgestemd op hun reeds opgedane leservaring en wens om persoonlijke ontwikkeling.
- Examentrainingsinstituten die willen helpen om hun talentenpoule te benutten voor het aanpakken van het lerarentekort.

Contactpersonen

Joran Buwalda
j.buwalda@nationale-denktank.nl
Melle Verlare
m.verlare@nationale-denktank.nl
Tom van Mierlo
t.vanmierlo@nationale-denktank.nl

4. WisselKracht

WisselKracht organiseert lokale uitwisselingen voor leraren die zich verder willen ontwikkelen door buiten de muren van hun eigen klaslokaal te kijken.

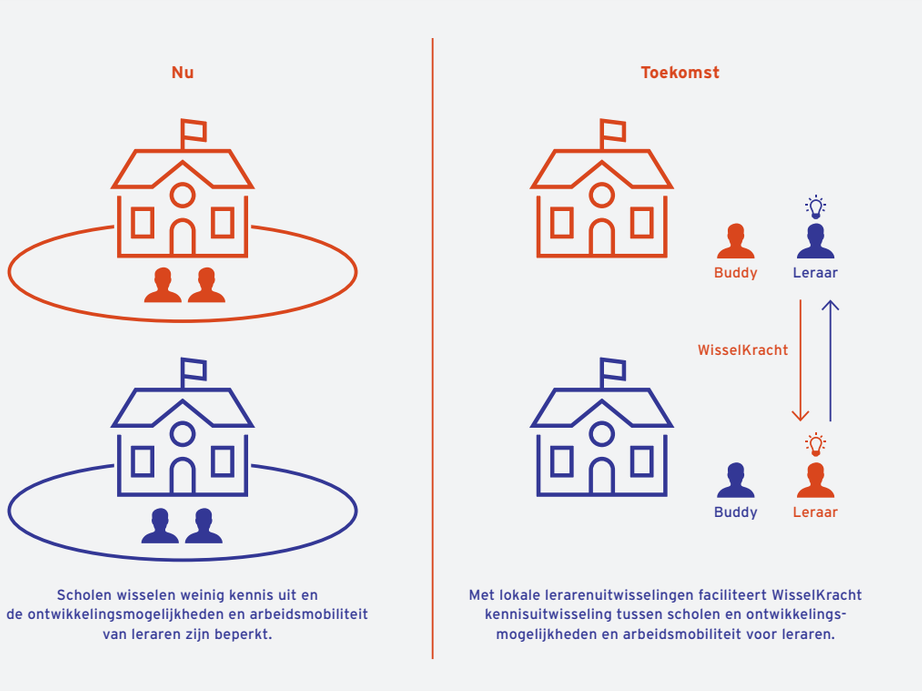

Scholen wisselen weinig kennis uit en de ontwikkelingsmogelijkheden en arbeidsmobiliteit van leraren zijn beperkt.

Met lokale lerarenuitwisselingen faciliteert WisselKracht kennisuitwisseling tussen scholen en ontwikkelings-mogelijkheden en arbeidsmobiliteit voor leraren.

Het vergroten van kennisdeling tussen scholen levert een belangrijke bijdrage aan het vooruithelpen van het Nederlandse onderwijs-systeem en de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Het stimuleren van deze kennisdeling vormt dan ook de essentie van onze oplossing. Bovendien biedt deze oplossing aan leraren de kans zich op een andere manier te ontwikkelen. Uit onderzoek van de DenkTank blijkt dat momenteel een aanzienlijk deel van de leraren de ontwikkelingsmogelijkheden en arbeidsmobiliteit binnen hun beroep als 'beperkt' beschouwt – hetgeen een negatieve invloed heeft op het behouden van voldoende leraren in het onderwijs. Uit onze gesprekken met leraren is naar voren gekomen dat een dergelijk uitwisselingsprogramma aansluit op de behoefte aan meer variatie in hun loopbaan en de aantrekkelijkheid van het beroep vergroot.

Wanneer een schooldirecteur, een leraar en een buddy-leraar interesse hebben in het uitwisselingsprogramma, kunnen zij zich gezamenlijk opgeven. Vervolgens zoekt WisselKracht lokaal een passende match door expertises van een school te vergelijken met ontwikkelingsdoelen van een andere school. Wanneer deze match gevonden is, zullen twee leraren voor een bepaalde periode (idealiter een half schooljaar) elkaars baan overnemen. Gedurende deze uitwisseling zullen de uit-wisselingsleraren veelvuldig stilstaan bij de leerdoelen van hun 'eigen' school, zal er ruimte worden gecreëerd om hun expertise binnen hun tijdelijke school in te zetten en wordt tevens voldoende aandacht besteed aan de vooraf opgestelde persoonlijke ontwikkelingsdoelen van de leraren.

De uitwisselingsleraren worden gedurende deze periode begeleid door een buddy-leraar van de school en WisselKracht zal op regel-matige basis evaluatiemomenten inplannen met de school, de buddy-leraar en de uitwisselingsleraar. Verder zal WisselKracht een faciliterende rol aannemen om de overstap zo gemakkelijk mogelijk te maken. Hierbij denken we aan het organiseren van kennismakingsgesprekken, trainingen om vertrouwd te raken met mogelijk nieuwe lesmethoden of het opstellen van persoonlijke leerdoelen, en daarnaast het toezien op de juiste begeleiding.

Het uitwisselen van leraren draagt bij aan de verspreiding van *best practices* in het onderwijs en zal ten goede komen aan het verbeteren van de algehele kwaliteit. Bovendien vergroot het uitwisselingsprogramma de arbeidsmobiliteit en het perspectief op verdere ontwikkeling binnen de loopbaan. Gezien het feit dat juist het gebrek hieraan op dit moment als reden wordt genoemd om te stoppen als leraar, willen we met deze oplossing het beroep aantrekkelijker maken en meer leraren in het onderwijs behouden.

Gezocht

- Enthousiaste schoolbesturen, schoolleiders en leraren met wie we onze pilot kunnen opschalen.
- Experts die met ons kunnen nadenken over de kwaliteitswaarborging op scholen.
- Investeerders.

Contactpersonen

Manon Michelotti
m.michelotti@nationale-denktank.nl
Victor Claerbout
v.claerbout@nationale-denktank.nl
Pien de Jong
piendejong@nationale-denktank.nl

5. Het LerarenBeraad

Het LerarenBeraad herstelt de fundamentele dialoog in het onderwijsveld. Dit burgerberaad voor onderwijsprofessionals brengt belanghebbenden bij elkaar. Zo kunnen leraren en anderen in het veld meepraten en meebepalen over de onderwijsproblematiek van nu!

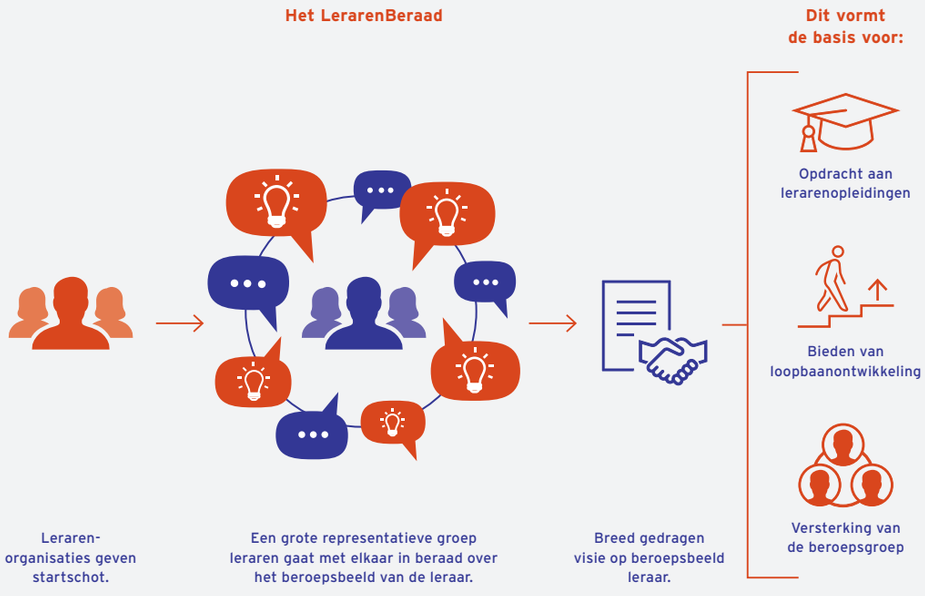

Er is iets geks aan de hand in het onderwijs. In een veld vol goede intenties is het bijna onmogelijk om een constructief gesprek te voeren over onderwerpen die leraren aan het hart gaan. Dit komt doordat een eenduidig beroepsbeeld ontbreekt. Er is geen gemeenschappelijke taal van de leraar. Hierdoor blijft het moeilijk om gehoor te geven aan de stem van de leraar en worden gesprekken over de inhoud vaak weggedrukt door gesprekken over arbeidsvoorwaarden. Juist de grootste uitdagingen in het onderwijs, zoals personeelstekorten, kwaliteitsdaling en kansenongelijkheid, vragen om een inhoudelijke, constructieve en breed gevoerde dialoog. Op die manier worden individuele belangen overstegen om vanuit een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid oplossingen aan te dragen. De stem van de leraar, de onderwijsinhoudelijke expert, is hierbij van essentieel belang.

Het LerarenBeraad is een burgerberaad speciaal voor onderwijsprofessionals. Een representatieve groep leraren gaat in gesprek met elkaar en met vertegenwoordigers van onderwijsorganisaties om na te denken over inhoudelijke vraagstukken. In de praktijk ziet dat er als volgt uit: een representatieve groep leraren, de overheid en lerarenorganisaties geven het startschot om het beraad mogelijk te maken. Vervolgens brengen we het beraad bij zo veel mogelijk leraren onder de aandacht met een landelijke campagne. Uit alle aanmeldingen wordt door middel van loting een representatieve groep gekozen. Zij gaan aan de hand van een bewezen methodiek een traject in om samen tot een gedeelde visie en een uitvoeringsplan te komen. Op deze manier maakt Het LerarenBeraad ruimte voor de fundamentele dialoog en komt het initiatief bij de leraar te liggen. Het resultaat is een breed gedragen visie die als vertrekpunt kan dienen voor toekomstige discussies.

Met Het LerarenBeraad willen wij op de volgende drie vlakken een bijdrage leveren.

1. **Belang overstijgend tot oplossingen komen.**
   Door het opzoeken van het gemeenschappelijk belang kunnen onderwijspartijen over de individuele belangen heen stappen om gezamenlijk vraagstukken op te lossen.
2. **De leraar een stem geven.**
   Het LerarenBeraad geeft de leraar een constructieve en inhoudelijke stem in de gesprekken.
3. **Bottom-up urgentie creëren.**
   Het LerarenBeraad kan bijdragen aan het creëren van urgentie voor vraagstukken die zo snel mogelijk om aandacht en actie vragen.

Gezocht

- Leraren die enthousiast zijn over dit idee en mee willen denken hoe we met Het LerarenBeraad zo veel mogelijk leraren kunnen bereiken, en hoe dit idee bottom-up gedragen kan worden door leraren.

Contactpersonen

Emma Insinger
e.insinger@nationale-denktank.nl
Jaric Wiegman
j.wiegman@nationale-denktank.nl
Jasper Veen
j.veen@nationale-denktank.nl
Jort van Dalen
j.vandalen@nationale-denktank.nl

6. Kwaliteit In-zicht

Hoe kan het dat ons lees-, taal- en reken-niveau keldert, internationaal gezien, terwijl de meeste scholen wel de niveaus halen die wij van ze verwachten? Waarom worden 'zeer zwakke' scholen effectiever geholpen dan de drie keer zo veel 'onvoldoende' scholen? De volgende beleidsvisie brengt kwaliteit in-zicht.

Nederland behoort de afgelopen twintig jaar tot de grootste dalers op internationale ranglijsten die de lees- en rekenvaardigheden van 15-jarige leerlingen onderzoeken. Alhoewel de scores van Nederlandse leerlingen al jaren dalen, halen bijna alle scholen de wettelijk gestelde minimumnormen met gemak.

Eén van die normen meet 'het behalen van het streefniveau': dit is het gemiddelde van scores op lezen, taal en rekenen. Echter, door het gemiddelde te nemen kunnen scholen slechte rekenresultaten compenseren met een hoog leesniveau. Dit verbergt kwaliteitsproblemen. Ook zijn de schijnbaar hoge scores op lezen verraderlijk: internationaal onderzoek geeft aan dat het leesniveau in Nederland hard is gedaald.

Doordat bijna alle scholen deze minimumnormen halen, is er slechts een aantal scholen dat het label 'zeer zwak' krijgt. Alhoewel het label een school stigmatiseert, is het verbetertraject dat zeer zwakke scholen vervolgens doorlopen razend effectief om het niveau van de school weer op peil te brengen. De drie keer zo veel scholen met het label 'onvoldoende' worden nog niet altijd op het verbetertraject gewezen én voelen minder urgentie om te verbeteren.

Wij presenteren een beleidsvisie met concrete handvatten om het huidige beleid te hervormen.

1. Besluit tot een verandering in de Regeling leerresultaten Primair Onderwijs zodat de inspectie niet het gemiddelde van taal, lezen en rekenen controleert, maar de drie onderdelen individueel.
2. Laat 'onvoldoende' scorende scholen met dezelfde effectiviteit en urgentie verbeteren als 'zeer zwakke' scholen.
3. Herzie het niveau van de leesvaardigheids-norm, omdat dit op bijna alle scholen te gemakkelijk wordt gehaald, maar Nederland in internationale context hierop hard daalt.
4. Voeg een groei-indicator toe aan het toetsingskader van de inspectie. Naast het toetsen op de resultaten van leerlingen, moet ook de meerwaarde van een school formeel meegenomen worden.

Wij verwachten de volgende impact per oplossing:

1. Door op de drie individuele onderdelen te controleren verwachten wij meer aandacht voor rekenen en taal op scholen die deze normen nu niet halen.
2. Door alle 'onvoldoende' gelabelde scholen een effectief verbetertraject te laten doorlopen, waarborgen we op meer dan 100 scholen en voor meer dan 19.000 leerlingen de kwaliteit van onderwijs.
3. Door het inhoudelijk niveau van lees-vaardigheid te verhogen verwachten wij meer van scholen op het gebied van lees-vaardigheid en blijven we internationaal bij.
4. Door een groei-indicator toe te voegen, is er formele waardering voor scholen met een complexe leerlingenpopulatie die hun kinderen veel laten groeien. Daarnaast stimuleren we hiermee ook dat scholen met een minder complexe leerlingenpopulatie hun leerlingen harder laten groeien.

Met deze beleidsveranderingen waarborgt ons systeem van toezicht de kwaliteit van scholen, de basisvaardigheden van kinderen en doen we recht aan de meerwaarde die scholen hun leerlingen geven. Zo krijgen wij kwaliteit in-zicht!

Gezocht

- Onderwijswoordvoerders uit de tweede kamer.
- Progressieve schoolbestuurders van complexe en minder complexe leerlingenpopulaties.

Contactpersonen

Ellen Vas
e.vas@nationale-denktank.nl
Geert Vergoossen
g.vergoossen@nationale-denktank.nl

Zonder post-its geen DenkTank. De DenkTankers zijn getraind in brainstormen.

Na elke brainstormsessie presenteerden we onze inzichten aan elkaar.

Tijdens het fantastische expertforum kwamen 200 experts bijeen om te luisteren naar en feedback te geven op onze analyses.

We hebben meer dan 220 interviews gehouden met mensen uit het veld. Ook de kinderen mogen niet vergeten worden.

Themapartners van de Nationale DenkTank 2021

The Learning Network is al ruim 80 jaar de grootste educatieve dienstverlener in Nederland. TLN maakt beter onderwijs mogelijk als de expert op het gebied van de leeromgeving op school én thuis.

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap werkt aan een slim, vaardig en creatief Nederland. OCW wil dat iedereen goed onderwijs volgt en zich voorbereidt op zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.

BMC is een adviesbureau dat bijdraagt aan het realiseren van effectieve, krachtige oplossingen voor uitdagingen in de publieke sector. Met raad en daad: advies dat anticipeert op nieuwe ontwikkelingen én praktische implementatie. Hierbij staat het maatschappelijk resultaat voor de inwoner, de leerling en de cliënt centraal.

De gemeente Rotterdam werkt met het onderwijsbeleid 'Gelijke kansen voor elk talent' samen met het Rotterdamse onderwijs aan het verbeteren van de kansengelijkheid van leerlingen en studenten, om zo alle jonge Rotterdammers het best mogelijke onderwijs te bieden. Juist in deze tijd, waarin de coronacrisis verschillen tussen kinderen vergroot, is het extra belangrijk om te blijven investeren in goed onderwijs.

Kennispartner van de Nationale DenkTank 2021

Stichting LeerKracht is een goededoelenstichting die gelooft in de kracht van leraren en schoolleiders. We ondersteunen leraren, schoolleiders en bestuurders bij het creëren van een cultuur van 'elke dag samen een beetje beter'. Een cultuur waarin werkplezier, betrokken leerlingen en nóg beter onderwijs centraal staan.

---

nationale-denktank.nl

ndt21.nl

De Nationale DenkTank
Stichting de Nationale DenkTank draagt met vernieuwende en inspirerende ideeën bij aan grote maatschappelijke thema's. Daarom organiseert de stichting elk jaar een Nationale DenkTank waarvoor twintig getalenteerde studenten en promovendi met uiteenlopende achtergronden worden geselecteerd. Deze interdisciplinaire DenkTank verdiept zich vier maanden fulltime in een actueel maatschappelijk probleem om hier innovatieve oplossingen voor te bedenken. De Nationale DenkTank 2021 buigt zich over de vraag: *hoe verbeteren we de toegankelijkheid en kwaliteit van het primair en voortgezet onderwijs?*

DenkTank-oplossingen variëren van klein en praktisch, tot grotere fundamentele herzieningen voor de lange termijn. Ze richten zich op verschillende doel- en beroepsgroepen, zoals politici, ministeries, gemeenten, bedrijven, scholen, leraren, ouders en leerlingen.

Meer informatie over Stichting de Nationale DenkTank en voorgaande edities: www.nationale-denktank.nl.

Colofon
© Stichting de Nationale DenkTank
Auteurs: Deelnemers de Nationale DenkTank 2021
Hoofdredactie: Bestuur en bureau van de Nationale DenkTank 2021
Eindredactie: Roelof Broekman
Grafisch ontwerp: Saiid & Smale
Illustratie: Melle Verlare ism Bord en Stift
Infographics: Deelnemers Nationale DenkTank 2021 ism Saiid & Smale
Druk: Aeroprint

Dankwoord
Het onderwijs verbeteren doe je niet alleen. Wij deelnemers van de Nationale DenkTank 2021 zijn bijzonder dankbaar voor de hulp die we hebben mogen ontvangen van alle geïnterviewde leraren, schoolleiders, bestuurders, experts en beleidsmakers. We willen verder onze dank uitspreken naar het bureau, bestuur en de alumni, zonder wie deze DenkTank niet mogelijk was geweest. Ook niet zonder Dion Hagenaar en Julie Hooft Graafland die ons hebben begeleid. Ten slotte bedanken we van harte de themapartners en structurele partners met wie we samenwerkten. Zij stimuleerden en ondersteunden ons in de zoektocht naar realistische oplossingen voor het onderwijs in Nederland.